

Bygga i kulturmiljö

Munkedals kommun

Ås - Buråsen - Folkjesberg

ÅS - BURÅSEN - FOLKESBERG

- fornlämningsrik kulturbygd med gårdslägen i mötet mellan slätt och berg

Västra delen av Dingleslätten och Bärfendalens nordligaste del bildar en kulturmiljö med rikt innehåll på både fornlämningar och äldre bebyggelse. Mitt i området reser sig Buråsareberget. Dess högsta partier syns vida omkring och härifrån har man också en vid utsikt över Bärfendalen. Vägsträckningar och gårdar ligger karaktäristiskt placerade tätt invid bergssidorna för att inte inkräkta på den odlingsbara marken.

Fornlämningarna i området visar att människor bott och verkat i den här bygden alltsedan forntiden. Resultaten från de arkeologiska undersökningar som gjordes i samband med bygget av ny E6 visar att Dingleslätten med omnejd varit en rik och blomstrande bygd under brons- och järnåldern. Om detta berättar bl a undersökta fynd och anläggningar från en stormannagård, som under järnåldern spelat en viktig politisk roll. Fynd i anslutning till slätten visar även att området haft kontakter med folk och länder långt utanför Sveriges gränser. Om man höjer vattennivån 10 meter över dagens, vilket i tid motsvarar järnålderns äldre del, förstår man att området med sina vattendrag låg mycket strategiskt till.

I den nordvästra delen, kring Ås och Backa, finns ett rikt fornlämningsbestånd av järnålderskaraktär, med ett femtiotal gravar samlade i fyra gravfält. Två av gravfälten har omkring tjugo gravar och har typiska krönlägen. I den sydöstra delen av området finns ett fornlämningsbestånd av bronsålderskaraktär, med huvudsakligen hällristningar och skålgropsförekomster. En stor del av hällristningarna är belägna vid foten av Buråsareberget. Bland ristningarna är det s k Bärbyskeppet den mest kända. Bland övriga ristningar finns flera av ovanlig karaktär, däribland en med 25 skepp och ett 50-tal skålgropar samt en med mansfigurer som har fågelhuvuden och vingar. Anmärkningsvärt är att ristningarna ligger i en kedja i skärningen mellan bergbranten och lerslätten. I anslutning till ristningarna finns ett mindre antal gravar och på Buråsarebergets topp finns resterna av en fornborg.

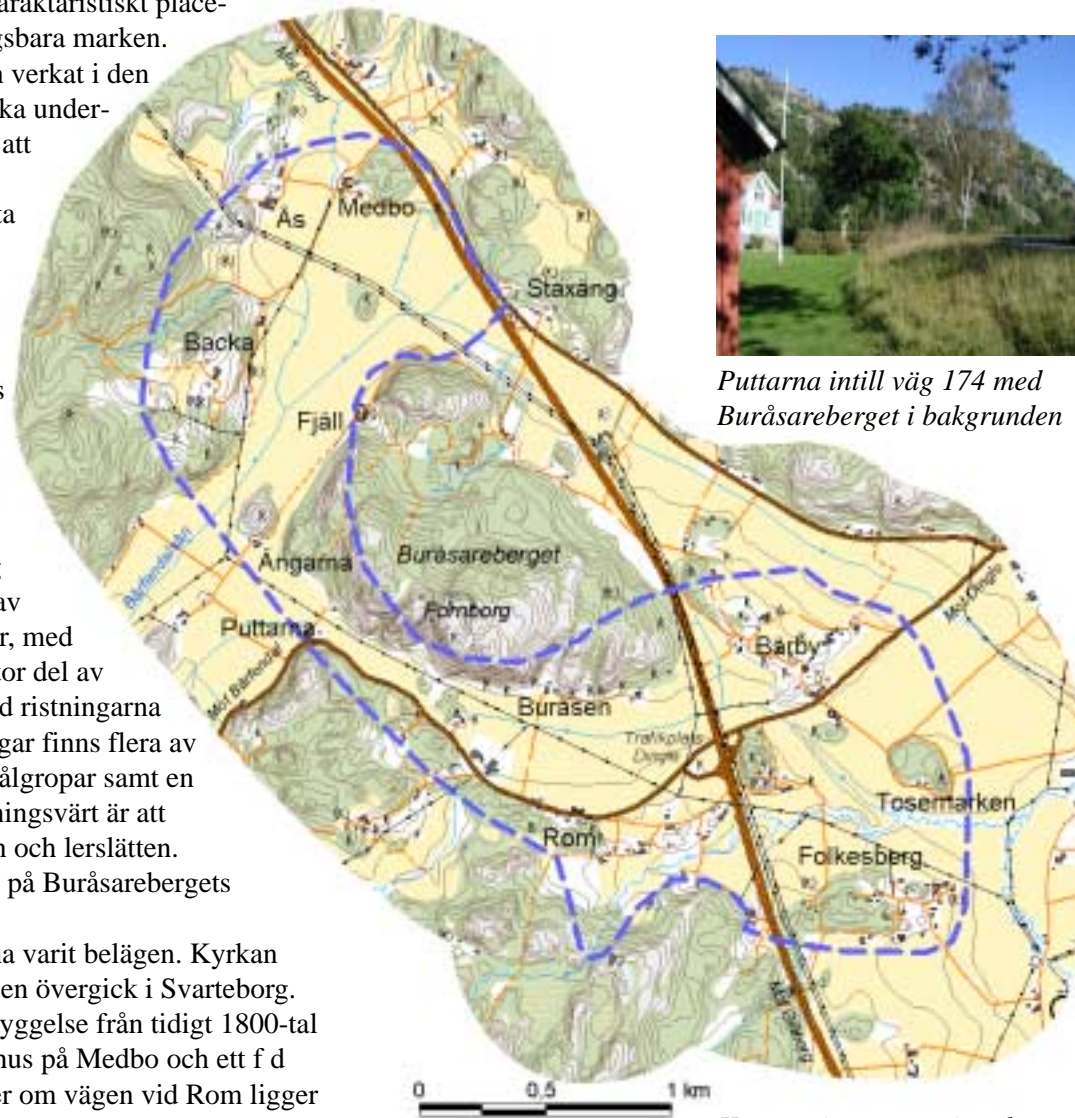
På en höjd vid Tosemarken lär den medeltida Tose kyrka ha varit belägen. Kyrkan blev troligen ödelagd mot slutet av 1500-talet och församlingen övergick i Svarteberg.

Bebyggelsen i det här området är i huvudsak jordbruksbebyggelse från tidigt 1800-tal till tidigt 1900-tal. Bland de äldre husen kan nämnas ett manhus på Medbo och ett f d manhus på Backa, vilka båda är uppförda på 1840-talet. Söder om vägen vid Rom ligger tre fina dubbelhus vilka troligen är från 1850-talet. Från Roms vatten, på bergshöjderna sydväst om dessa, rinner ett vattendrag ned mot dalen. Kring detta finns rester av ett flertal kvarnar och dämmen. Vid Folkeshög finns ett välbevarat f d skolhus, uppfört 1869. Skolan lades ner 1954, strax innan Centralskolan i Dingle stod klar. Där byvägen norrut mot Folkeshög går över ett vattendrag finns en gammal stenvalvbro.

Varför och hur?

Området kring Ås-Buråsen-Folkeshög finns med bland de värdefulla kulturmiljöer som är redovisade i kommunens kulturminnesvårdsprogram på grund av att området uppvisar en kontinuitet i bebyggelse och landskap som går långt tillbaka i tiden. Området innehåller förutom ett rikt fornlämningsbestånd också en hel del väl bibehållna, äldre bebyggelse.

I programmet sägs att den äldre bebyggelsen ska underhållas så att dess tidskaraktär bevaras och att ny bebyggelse bör anpassas till landskap och byggnadstradition.

Puttarna intill väg 174 med Buråsareberget i bakgrunden

Kartutsnittet ovan visar hur den miljö är avgränsad som är utpekad som kulturhistoriskt värdefull i kommunens kulturminnesvårdsprogram från 1995

I läget för trafikplats Dingle upptäcktes 1997 en stormannagård från järnåldern. Vy från trafikplatsen mot Buråsen

SE DIG OM I LANDSKAPET

När du ska bygga nytt, om eller till - se dig omkring, hur fint och naturligt man av tradition har anpassat sig till naturens och landskapets förutsättningar.

Karaktäristiskt för området kring Buråsareberget är det förhållandevis flacka odlingslandskapet i kontrast till de mäktiga bergspartierna, där gårdarna ligger i kanten av odlingsmarken.

Miljön är en helhet och det är därför viktigt att inte bara tänka över hur bostadshuset på en fastighet ska vara utformat, utan även hur tillfartsväg, uthus, inhägnader, trädgård och övriga marker ska se ut.

Byggnadstradition

Området kring Ås - Buråsen - Folkeshög karaktäriseras av en som helhet ganska traditionell bebyggelse

Den vanligast förekommande hustypen på den bohuslänska landsbygden är det s k dubbelhuset. Det har en storlek och planlösning som mycket väl går att anpassa till ett modernt boende - oavsett om det handlar om ny- eller ombyggnad. Dubbelhusen har fina proportioner och rumssamband. De går att komplettera med tillbyggnader som mindre verandor och förstugor.

Äldre hus är byggda med de traditionella byggnadsmaterialen - sten i sockeln, träpanel på fasaderna och tegelpannor på taket. Rödfärg hör, liksom ljusa oljefärger, till byggnadstraditionen. Bostadshusen brukar vara väl placerade i terrängen, ofta så att man får bra källarutrymmen.

Helhet

Säkert vill du att ditt hus ska vara vackert och passa ihop med husen i trakten. Fundera över vilka kvalitéer huset har eller är tänkt att få innan du bestämmer dig för hur din om- eller nybyggnad ska bli. Försök att i möjligaste mån ta tillvara de värden som finns. Utformning av detaljer, allt ifrån sockel till skorsten, är viktigt för helheten. Ett varsamt underhåll av boningshus och andra byggnader betyder också mycket.

ANSVARET ÄR DITT

Om ditt hus är beläget i detta område är det en hel del du får göra utan att söka bygglov.

Du får bland annat:

- Bygga till ditt bostadshus, med max 25 % av det befintliga husets byggnadsyta (dock max 50 m²)
- Byta fasadmaterial och fönster
- Måla om fasader
- Bygga friggebod om max 15 m²
- Uppföra en komplementbyggnad som carport, förråd, växthus m m, om de inte förtar intrycket av huvudbyggnaden.

Det kan i vissa fall krävas tillstånd från andra myndigheter och tänk på att du alltid behöver grannens medgivande om du vill bygga närmare tomtgränsen än 4,5 meter. Ändringar av befintlig byggnad ska göras med varsamhet så att dess karaktär bibehålls. För att bygga ett nytt bostadshus behöver du söka bygglov hos kommunens miljö- och byggnämnd. Du behöver också bygglov för ändrad användning, större tillbyggnad m m. Ta alltid kontakt med kommunen för att informera dig om vad som gäller!

Det är ditt ansvar att försöka se till att det du gör smälter bra in i landskapet, ser vackert ut och inte sänker värdet på den kulturmiljö du bor i - vårt gemensammakulturarv. Det viktigaste är att man tänker efter före och använder sina pengar och andras kunskaper på rätt sätt. Dra dig inte för att kontakta någon med specialkunskaper på området, det finns goda råd att få på nära håll - helt gratis!

VÅRT MUNKEDAL

Kommunen har en mycket variationsrik kulturmiljö med spår ända från 8000 f Kr fram till idag. Här finns allt från vackra, anrika herrgårdsmiljöer och storslagna kulturlandskap, till mindre kända men ändå mycket betydelsefulla torpmiljöer i skogslandskapet.

I denna folder kan du läsa mer om området kring Ås - Buråsen - Folkesberg, som är en av dessa pärlor.

Kontakta oss

På kommunens miljö- och byggavdelning kan du få hjälp med vad som gäller vid bygglov och du kan även få råd om hur du ska tänka när du står inför ett byggprojekt.

Munkedals kommun

Miljö- och byggförvaltningen

455 80 Munkedal

e-post: munkedal.kommun@munkedal.se

tel: 0524-18000

fax: 0524-18110

En innehållsrik hemsida www.munkedal.se

Besök kommunens hemsida där även motsvarande informationsblad för andra kulturmiljöer finns att läsa. På hemsidan kan du också studera kommunens översiktsplan, ÖP 2001, där frågor kring natur- och kulturmiljövård är en viktig del. Kulturminnesvårdsprogrammet finns tillgängligt på kommunkontoret.

Kunskap om bohuslänsk byggnadstradition

På Bohusläns museum arbetar människor med kunskaper om hur man kan gå tillväga för att anpassa om- och tillbyggnader till den lokala byggnadstraditionen. Här finns också en samlad kunskap om äldre byggnadstekniker, traditionella färger och material.

Bohusläns museum

Box 403

451 19 Uddevalla

e-post: museum@bohusmus.se

tel: 0522-656500

fax: 0522-656505

hemsida: www.bohusmus.se

Lokalt tänkande och kunskap med rötter

“Man ska inte gå över ån efter vatten” är ett gammalt klokt ordstäv. I din bygd finns människor som är särskilt intresserade av frågor kring bygdens utveckling och historia.

Svarteborgs hembygdsförening

kontaktperson: Svenning Svensson

tel: 0524-40119

